

מילין יקדין ויהיושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

תכלית בריאת העולם - גילוי האלוקות שבמתן תורה

מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. ואמר **החידושי הרי"ם** שהעולם נברא בעשרה מאמרות, ובמתן תורה נעשה מעשרה מאמרות עשרת הדברות, שבכוח עשרת המכות נתבררו עשרה מאמרות עד שנעשו בחינת עשרת הדברות. וביאור דבריו, כי העולם נברא בלשון אמירה נעימה, ובעת מתן תורה כתיב עשרת הדברות, שהוא לשון חוזק כעין שאמרו (סנהדרין ט) 'דבר אחד לדור', וזאת הואיל ובעת הבריאה היה צמצום והסתר שלא תהיה ניכרת הנהגת הבורא בבריאה, נזכר לשון אמירה שאינו בגילוי כמו דיבור. ועוד אמרו צדיקים שאמירה מלשון 'אימרא' - לבוש, המסתיר פנימיות הנהגת הבורא בעולם.

אך במתן תורה בא אל הגילוי מה שהיה נסתר בעת הבריאה, ולכן כתיב בלשון דיבור וחוזק כי אז ראו עין בעין כי ה' הוא הבורא ומנהיג לכל הברואים וכפי שאמר להם משה (דברים ד לה) 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו', וכתב רש"י: כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי, לכך נאמר 'אתה הראת לדעת'.

בגלות מצרים נתברר שבתוך הדין וההסתר נמצאת מלכותו יתברך

כי לאחר שהיו ישראל בגלות מצרים, זכו שעל ידי עשר המכות שהם גילוי מלכותו בעולם, וכפי שביאר **בשפת אמת** (ר"ה תרס"ג ד"ה כתיב אשרי), כי כל עניין הדין הוא כדי שידעו דאית דין ואית דין ויש מנהיג לעולם, וכדכתיב (קהלת ג יד) 'האלקים עשה שייראו מלפניו', ולכן מילוי אותיות 'דין' גימטריא 'מלכות', דהיינו דלית יו"ד נו"ן, מילואם הוא ל"ת ו"ד ו"ן עולים בגימטריא 'מלכות', לרמוז כי בתוך הדין נמצאת מלכותו והנהגתו של הבורא. ואחר שעשה ה' דין ברשעים בעשרת המכות נעשה הבירור בעולם, ועל ידי זה, נעשה שמעשרה מאמרות שנסתר בהם הנהגתו ה', נעשו עשרת הדברות שנתגלה הנהגת הבורא בעת מתן תורה.

והביאור בזה, דהנה תכלית בריאת העולם נתקיימה במתן תורה, כמו שאמרו חז"ל (שבת פח): אמר ריש לקיש, מאי דכתיב (בראשית א לא) 'ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי', ה"א יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר להם, אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו, אני

כתוב במתן תורה (שמות כ א-ב) 'וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים'. הנה עשרת הדברות פותחות בלשון 'וידבר' שהיא לשון חוזק, וכך גם נקראים 'דברות' מלשון זה.

מילתא דפליאה

ברכת השבת הסמוכה לחג השבועות

בקרב קדושים ובלשון חסידים התקדשה והתייקרה שבת זו ביתר עוז ותעצמות, והיו מטעימים זאת בלשון האידיש 'שבת נאך שבועות'. שיש לתיבת 'נאך' שתי אפשרויות להיגוי, האחת 'נאך' בקמ"ץ רפויה שפירושה 'אחרי', והאפשרות השניה 'נאך' בקמ"ץ דגושה שפירושה 'עוד', ורמז יש בכך, כי שבת 'אחרי' שבועות מלבד גדולתה העצמית, יש בה עדיין מכח חג השבועות, נמצא כי היא 'עוד' שבועות, שעדיין יש בה את כוחות היום הגדול של מתן תורה.

קוראים בה פרשת נשא כי בפרשה נאמרו עניני ברכה ולרמוז 'תחל שנה וברכותיה'

ברוב השנים נקראת פרשתנו נשא בשבת שאחר שבועות, ונאמרו בזה כמה וכמה טעמים לשבח. **הרב מקוז'גלוב ע"ה** כותב (ארץ צבי נשא), נראה לומר כי שבועות הוא כמו ראש השנה כמו שאמרו בגמרא (מגילה לא): עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן (ר"ה טז). 'ובעצרת על פירות האילן'. ולכן אמרו שם שקודם שבועות קוראים פרשת התוכחה כדי שיתכלה שנה וקללותיה. אם כן בדרך דרש ניתן לומר כי השבת שאחר חג השבועות מסמלת את תחילתה של שנה חדשה ולכן קוראים פרשת נשא שנאמר בה ברכת כהנים כדי שיתחל שנה וברכותיה.

ברכת העשירות ושמירה שתהיה העשירות לטובה

כדי לעמוד מהי הברכה שזוכים לה ישראל בשבת זו יש לעיין מה אמרו חכמים ודרשו בברכת כהנים. דהנה אמרו חז"ל (במדב"ר יא ה) 'ברכך ה' בממון וישמרך' מן המזיקין, והקשה רבי **יחזקאל משינאווא ע"ה** (ד"ה יברכה) הרי את השמירה מן המזיקין נצרכים טרם בוא הממון שיצליח בעסקיו ולא יעמדו לו מזיקים בדרכו, מדוע נכתב בהיפך הסדר המסתבר. ותירץ, כי שנינו בדברי קדשו של שלמה המלך ע"ה (קהלת ה יב) 'עושר שמור לבעליו לרעתו', כלומר, יתכן שכל העושר הבא לו לאדם הוא כדי שינטל הימנו, או כדי לנסותו. לכן נצרכת השמירה שלא יהיה לו העושר להזיקו גם לאחר שיברכך ה' בממון, כדי שיוכל להשתמש בעושר לטובה ולברכה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בני ישראל בקשו להשאר בחיים ולא למות מתוך דביקות

נשמתם, הלא התכלית היא עבודה תמידית מתוך חיי עולם הזה עולם העשייה ולא באופן של מסירת הנפש למוות פעם אחת בלבד. תשובה לדבר, אם כי זו תכלית עבודתנו מתוככי עולם העשייה, אך בשביל שנוכל להגיע לידי כך שנקדש ה' במעשינו בעולם העשייה, נאמרו שתי הדברות הראשונות מפי הקב"ה דווקא, ורק מכוחם קיבל כל יהודי את הכח לקיים את כל התורה והמצוות באמצעות העשייה בעולם הזה. כי כאשר אמר הקב"ה 'אנכי ה' אלקיך' נקבע בכל יהודי אלוקותו יתברך עד שיוכל במעשיו להמליך את הקב"ה בכך שעושה רצונו. כלומר, כשאתה שומר שבת - אתה מאמין בה' שציווה ולכן עושה את רצונו, כשאתה מניח תפילין - אתה מאמין בה', וכן על זה הדרך. וכאשר אמר 'לא יהיה לך אלהים אחרים' קיבל כל יהודי כח שלא לעשות שום מעשה דיבור ומחשבה שהם נגד רצונו יתברך, כי ברגע שאדם ח"ו עובר עבירה הוא מכניס אלהים אחרים במחשבה שלו, שהלא בעת שעושה נגד רצון ה' מסתיר את אורו יתברך כביכול אינו נמצא כאן חלילה, ונותן כוחו לאלהים אחרים. וזה שאמרו רבותינו ז"ל בזוהר הקדוש (פ"ד יתרו צ"א) כי בדיבור 'אנכי' נכללים כל רמ"ח מצוות עשה שבתורה, ובדיבור 'לא יהיה' נכללים כל שס"ה מצוות לא תעשה, וכתב האור החיים הקדוש (שמות כ"א) שמזה הטעם שמענו שתי מצוות אלו מפי הקב"ה בעצמו 'אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו', כיון שהם שורש ועיקר כל מצוות התורה, ועל ידי ששמענו אותם מפי הקב"ה לא תמוט התורה מפי זרענו לעולם. וכפי שפירש הרמב"ן (שם) ששורש מצוות עשה ממידת האהבה, כי העושה מצות אדוניו הוא אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ושורש מצוות לא תעשה ממידת הגבורה כי מרוב יראתו מאדוניו הוא נשמר מעשות הרע בעיניו.

רק לאחר ששמענו מפי הקב"ה שתי דברות הראשונות שנכללים בהם כל תרי"ג המצוות ונקבעה בהם הקדושה האלוקית, ביקשו ואמרו למשה רבינו ע"ה 'דבר אתה עמנו', יען כי חפצים אנחנו לחיות בתוככי העולם הזה ולהתהלך בכל רגע עם קול ה' חוצב להבות אש האומר לנו בכל רגע 'אנכי ה' אלקיך' ולא יהיה לך אלהים אחרים, ולהעלות את כל העשייה ועולם העשייה לשמים.

יותר קשה לחיות על קידוש השם מאשר למות על קדושת שמו יתברך, כי בשונה ממסירת נפש למוות שהיא בפעם אחת, החיים למען שמו ומסירת הרצונות למען שמו באהבה, הם עבודה תמידית בכל הזמנים והמצבים הן היותר טובים והן כשבא לו הדבר בקושי, וכשמעבד ליבו חיי ורצונותיו למען שמו יתברך עובד בהם את ה' ביתר שאת ועוז ועולה עבודתו לריח ניחוח אשה לה' באופן נעלה ביותר.

עבודת ה' בעולם הזה יקרה יותר מחיי דביקות בעולם הבא

והוא הדבר שאמר התנא 'פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא', כי בעולם הזה זה עיקר הנחת רוח לבורא העולם, כי כאן הוא עולם העשייה, וכאן נדרש מאיתנו לקיים המצוות במעשה, והלא לכך ברא אותנו הקדוש ברוך הוא בעולם הזה, כדי לעשות לו נחת רוח בכך שעובדים אותו מתוך הטבע המסתיר אורו יתברך שמציאות זו שייכת רק בעולם הזה.

וכלשון השפת אמת (שבועות תרל"ט ד"ה בפסוק): וכיוונו בני ישראל למאמר המשנה 'פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא', אף כי בודאי עולם הבא למעלה הרבה, מכל מקום יש יותר תפארת להבורא יתברך מהנהגת התורה בעולם הזה כמו שכתוב (ישעיה מט ג) 'ישראל אשר בך אתפאר'. עיין שם כל המאמר המבאר בטוב טעם ענין בקשת בני ישראל 'דבר אתה עמנו' שיעבדו את הבורא יתברך במצוות מעשיות בעולם העשייה, והוטבו דבריהם בעיני המקום ברוך הוא.

וכך פירש הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ ע"ה בזרע קודש (לשבועות ד"ה דבר) בדברי המשנה באבות (פ"ד משנה ז') 'פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא', אלא להוסיף ולעבוד את ה' יתברך בעולם הזה, שכן 'פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא', ולכן היה חשוב בעיניהם חיי העולם הזה בעבודת הבורא, יותר מדביקות נפשם בה' אם על ידי זה כבר לא יוכלו להוסיף ולעבודו.

על פי זה יקשה לנו מדוע שתי הדברות הראשונות כן נאמרו באופן של 'פרחה

וְכָל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הַהָר עֶשֶׂן וַיֵּרָא הָעַם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק (יתרו, כ, יד).

לאחר שנאמר (שמות כ טו) 'וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק', נאמר (שם פסוק טז) 'ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות'. ואמרו למשה רבינו ע"ה (דברים ה כב-כה), 'ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדולה הזאת, אם יוספים אנחנו לשמוע את קול ה' אלהינו עוד ומתנו, כי מי כל בשר אשר שמע קול אלהים חיים מדבר מתוך האש כמונו ויחי, קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלהינו ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלהינו אליך ושמענו ועשינו'. וקיבל הקדוש ברוך הוא את דבריהם ואמר (שם פסוק כה) 'שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליך היטיבו כל אשר דברו'.

מדוע חששו למות הרי דרגה נכספת היא למות על מתוך דביקות

מיד עם הדברים נשאלת השאלה והתמיהה עצומה לכאורה, כלום ישנו מצב יותר נעלה מלמות על קדושת השם הן על כך נתאוו כל הצדיקים בבחינת 'נפשי יצאה בדברו', וכנזכר בשני בני אהרן נדב ואביהוא (ויקרא טז א) 'בקרבתם לפני ה' וימותו', וכמו שכתב האור החיים הקדוש: שנתקברו לפני אור העליון בחיבת הקדוש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים וכו'. והוא אומרו 'בקרבתם לפני ה'', רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, עד כאן לשונו.

אם כן מה הם דברי בני ישראל שאמרו 'דבר אתה עמנו ונשמעה', וכי חששו שתצא נפשם, הלא כל נפש תכסוף לכך, ובודאי בני ישראל בשעה שעמדו בהר סיני שפסקה זוהמת חטא נחש הקדמוני מהם (שבת קמ"ו), והגיעו לדרגת מלאכי השרת ככתוב (תהלים פ"ו) 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם'.

אלא הסיבה שביקשו להמשיך לחיות בעולם הזה, כי השכילו ישראל והבינו כי גדולה היא עבודתם מארץ ציה ושממה רוחנית כבעולם הזה מאשר למות על קדושת השם, וכמו שאמרו צדיקים, כי

בזילין וקורין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

גם בעלי כישרונות חלשים יכולים לזכות לכתרה של תורה

ליבו חיבר את הספר ברוך שאמר על שם זה. וידוע כך על המהר"ם שיק ע"ה שלא הצליח לתפוס כלום בלימודו, ולאחר ששקד רבות נפתחו לו שכלו ומוחו עד שזכה שהעיד עליו **רבו החתם סופר ע"ה** שהינו ארון מלא ספרים ואינו אוכל לחדש שום דבר נגדו כי הכל הוא יודע.

לימים אמר לתלמידיו, כשם שבגמרא (יומא לה:) אמרו, הלל מחייב את העניים, רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים, יוסף מחייב את הרשעים. כלומר, אם יבוא אדם ויאמר שטרוד הוא בעסקיו יבוא רבי אלעזר בן חרסום ויזכיר לו שלמרות היותו עשיר גדול ועסוק ביותר עם כל זה עסק בתורה. וכן על זה הדרך הלל מחייב את העניים וכו', כך גם אני מחייב את קשי התפיסה, כי אם אני זכיתי ללמוד אף שהיה מוחי סתום ודל כשרון, יכול כל אחד שיפתחו בפניו שערי חכמה ובינה. - כך סיפר המהר"ץ דושינסקי (עוד יוסף חי פרק גדולת משה אות ב).

ועוד מובא שם שהוסיף ותיאר בפניהם, כי הוא לא היה יכול לתפוס הענין כשלמד א' או ב' פעמים והיה צריך לחזור הרבה פעמים, ובראשונה היה צריך לחזור אף ארבעים פעמים, ובכל פעם ופעם בכה לפני בורא עולם ואמר, הלא בתורה לא מצינו שמי שהוא קשה הבנה אין צריך ללמוד, לכן אבקש ממך אב הרחמן, תן לי בינה והשכל בתורתך הקדושה, ואחר כל בדיקה ובדיקה הרגיש בעצמו כי התחיל להבין את דברי הלימוד, וזה היה מידי יום ביומו זמן ארוך וכו'. ואם כן אני יכול לחייב את אותם שיאמרו שאינם יכולים ללמוד כי ראשם בל עמם, לזה אבקשכם - לא תאמרו כן, רק תתפללו למי שהחכמה שלו שהוא יתן לכם בכל יום ויום דעה בינה והשכל כדי להבין את השיעור של היום הזה, ואחר כך תתחילו לחזור וללמוד עד שיהיה השיעור רגיל על פיהם ואם תעשו כן ה' הגדול יעזור לכם ותוכלו לקיים את מצוות ה' ובתורתו תהגו יומם ולילה.

שלח ידו, ודברים שהיו סתומים בעולם עמד רבי עקיבא ופירשם, שנאמר (פסוק יא) 'מבכי נהרות חיבש ותעלומה יוציא אור'. מלמד שראתה עינו של רבי עקיבא במרכבה כדרך שראתה עינו של יחזקאל הנביא, לכך נאמר 'ההופכי הצור אגם מים'.

ועל הרמב"ם ע"ה מסופר כי לא הצליח ללמוד והיה קשה הבנה מאד, עד שהתייאש ממנו אביו וגירשו מביתו, בצר לו הלך לבית הכנסת ונרדם, כשקם הרגיש כי נעשה לאיש אחר ונפתחו לו מעיינות חכמה, והלך ללמוד אצל הר"י בן מיגאש ע"ה, עד שהגיע לחבר חיבורים אשר עליהם נשען כל בית ישראל ובראשם ספרי הי"ד החזקה עד שזכה למדריגה רמה כל כך שקיבל 'ישר כח' ממשה רבינו. שכן כשסיים את חיבור הי"ד החזקה בא אליו אביו בחלומו ואיתו משה רבינו ע"ה שבא לראות את מה שעשה, לאחר שהראה לו אמר לו משה רבינו - 'ישר כוחך'.

[ראה סדר הדורות אלף החמישי (ד' אלפים תתקכ"ז): מצאתי כתוב בקונטרס ישן נושן: אמר רבינו דוד הנגיד כי משנה תורה שחיבר זקנו הרמב"ם מתחיל בשם המפורש 'יסוד היסודות ועמוד החכמה, ומסיים 'כי מלאה הארץ דעה'. ועוד אמר מפי רבינו אביו כי עשר שנים היה יושב רבינו משה בחדרו ולא יצא מהדלת עד שסיימו. ובליילה שהשלימו בא לו בחלום רבינו מיימון אביו עם אדם אחר עמו, ואמר לו רבינו מיימון אביו, הנה לך זה משה רבינו, ונבהל. ואמר לו באתי לראות מה שעשית, וכשראה אמר 'ישר כוחך ב"ג' (ואומרים שראשי התיבות ב"ג הם בן גילי, כאומר שהוא כמותו בהלכה)].

מהר"ם שיק מורה דרך גם לחלשי כשרונות

עוד מסופר על אחד הקדמונים שלא ידע כלום מלבד ברוך שאמר, וכשנפתח

מִשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִסֶּרָה לַיהוֹשֻׁעַ וְכו'. (אבות פ"ו, משנה ב).

יש ללמוד מכאן, כי מסירת התורה ראויה היא לכל אחד ואין הדבר תלוי כלל בכשרונותיו של האדם, רק כתר תורה מונח וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול. ראה לכך היא מיהושע בן נון שאמרו עליו (ילקוט שמעוני משלי רמז תתקנט) 'וכסיל אדם יבלענו' (משלי כא כ) זה יהושע שלא היה בן תורה והיו ישראל קורין אותו כסיל, ובשביל שהיה משרת משה זכה לירושתו. ועוד אמרו חז"ל (מדרש חדש) שליבו של יהושע לא היה פתוח בתחילה, והיו ישראל מבזים אותו, ומפני ששימש את משה רבינו פתח הקב"ה ליבו. עד שהגיע לדרגה שלא היה נבון וחכם ממנו, ונעשה ממלא מקומו של משה רבינו עד שפני יהושע כפני לבנה שקיבל כל תורתו של רבם של כל ישראל כשם שהלבנה מקבלת כל אורה מהשמש. והם דברי התנא **משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע** שנדע להשכיל כיהושע, שאפילו שהיה חלש כשרונות עד שהיו קוראים אותו כסיל, זכה להיות מוסר התורה מידיו של משה רבינו ע"ה.

כמה וכמה מגדולי עולם שהיו קשי הבנה והפכו לגדולים בישראל

כגון זה מצינו בגדולי עולם שלא היו בעלי כשרונות והיו ליבם ומוחם סתומים מלהבין דברי תורה, ולבסוף נעשו גדולי ישראל. כמו שמסופר על **רבי עקיבא וכן עזאי**, שהיה מוחם סתום כסלע ועל ידי שציערו עצמם על דברי תורה פתח להם הקדוש ברוך הוא פתח לתורה, עד שהגיעו לדרגה עצומה עוד יותר מתנאים אחרים.

[כך אמרו במדרש הלל (מובא באוצר המדרשים): 'ההופכי הצור אגם מים' (תהלים קיד ח), מלמד שהיו ר' עקיבא וכן עזאי טרשים כצור הזה, ועל ידי שציערו עצמן על תלמוד תורה פתח להם הקדוש ברוך הוא פתח לתורה, ודברים שאין יכול לעמוד בהם בית שמאי ובית הלל לאיסור והיתר עמד בן עזאי ופירשם, שנאמר (איוב כח ט) 'בחלמיש

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

